

بررسی میزان وفاداری بیمه گذاران سازمان بیمه سلامت با تبیین تاثیر رضایت و ارزش درک شده توسط بیمه گذاران

علیرضا حبیبی^۱، رضا اسدالهی علوی^۲

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی ورامین

^۲ کارشناسی ارشد مدیریت اجرایی دانشگاه آزاد اسلامی ورامین (نویسنده مسئول)

rezaalavi5@yahoo.com

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی تعیین عوامل موثر بر وفاداری بیمه گذاران سازمان بیمه سلامت به روش توصیفی از نوع پیمایشی سال ۱۳۹۸ وفاداری، بیمه گذاران، کیفیت خدمات، رضایت درک شده بیمه سلامت انجام شد. جامعه آماری این پژوهش مشتریان بیمه سلامت در شهر تهران است. نمونه تحقیق بر اساس فرمول حجم جامعه نامحدود در سطح اتمیان ۹۵ درصد برابر با ۴۰۰ برآورد گردید. در این پژوهش از روش نمونه گیری در دسترس استفاده شده است. ابزار پژوهش پرسشنامه استاندارد که دارای چهار بعد و ۳۱ گویه می‌باشد است. روایی صوری پرسشنامه با استفاده از ضربی آلفای کرونباخ ۰/۸۱ ۹۱ تعیین گردید که نشان دهنده پایایی مناسب ابزار اندازه‌گیری بود. پس از جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آن‌ها در دو سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS و lisrel انجام شد. نتایج نشان می‌دهد تاثیر مستقیم کیفیت خدمات روی رضایت درک شده بیمه گذاران مثبت و معنی دار $T_{8/71} = \beta_{69/0} = 0.69$ بوده و فرضیه اول تحقیق پذیرفته می‌شود. تاثیر مستقیم کیفیت خدمات روی ارزش درک شده بیمه گذاران مثبت و معنی دار $T_{35/7} = \beta_{40/0} = 0.40$ بوده و فرضیه دوم تحقیق پذیرفته می‌شود. اثر مستقیم رضایت درک شده بیمه گذاران روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود $T_{2/49} = \beta_{31/0} = 0.31$. فرضیه سوم تحقیق پذیرفته می‌شود. اثر مستقیم ارزش درک شده روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود $T_{3/36} = \beta_{66/0} = 0.66$. فرضیه چهارم تحقیق پذیرفته می‌شود.

واژه‌های کلیدی: وفاداری، بیمه گذاران، کیفیت خدمات، رضایت درک شده، بیمه سلامت

مقدمه:

رشد و توسعه بیمه به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه یافته‌گی جوامع به شدت تحت تاثیر میزان وفاداری مشتریان (بیمه گذاران) قرار دارد و حفظ و بقای شرکت‌های بیمه در گروه رضایت بیمه گذاران آن شرکت‌هاست. کیفیت خدمات و کسب رضایت مشتری و وفاداری برای بقای بیمه گر اساسی است، به ویژه خدمات پس از فروش که می‌تواند نتایج بسیار مثبتی در زمینه وفاداری مشتری و فروش‌های مجدد داشته باشد. وفاداری حدی است که مشتری‌ها می‌خواهند به آن مقدار رابطه شان را با یک عرضه کنند حفظ کنند و معمولاً از این ناشی می‌شود که مشتری‌ها چقدر معتقد‌ند که ارزش دریافتی شان از این عرضه کننده نسبت به سایرین بیشتر است. وفاداری زمانی اتفاق می‌افتد که مشتریان کاملاً احساس کنند سازمان مورد نظر به بهترین وجه ممکن می‌تواند نیازهای ها را برطرف کند، به طوری که سازمان‌های رقیب از مجموعه ملاحظات مشتریان مجازات خارج شده و منحصراً به خرید از سازمان اقدام کنند (یانسال و تیلور^۱، ۲۰۰۹). افزایش وفاداری مشتری می‌تواند موجب کاهش هزینه‌های بازاریابی و افزایش تقاضای بیشتر مشتریان گردد. به علاوه مشتریان وفادار سریع‌تر تبلیغات دهان به دهان انجام می‌دهند، با استراتژی‌ها مقابله می‌کنند (راناورا و پربا^۲، ۲۰۱۳) و سود بالاتری در شرکت سهامی ایجاد می‌کنند. اصولاً نوع وفاداری مشتری به یک محصول می‌تواند به دو نوع رفتاری و روانی (نگرشی) تقسیم شود. وفاداری رفتاری، حدی است که مشتری‌ها می‌خواهند به آن مقدار رابطه شان را با یک عرضه کننده حفظ کنند و معمولاً از این ناشی می‌شود که مشتریان چقدر معتقد‌ند که ارزش دریافتی شان از این عرضه کننده نسبت به سایرین بیشتر است (اولیور، ۱۹۹۹). از سوی دیگر وفاداری روانی (نگرشی) همان حدی است که مشتریان، دیگران را از رویدادهای خدماتی که رضایتشان را جلب کرده است آگاه کنند. (کنگیز و همکاران^۳، ۲۰۰۷، ص ۴۰). این مفهوم خود دارای عناصر و ابعاد مختلفی است که به طور خلاصه شامل ملموس بودن خدمات، قابل اطمینان بودن خدمات، پاسخگویی، تضمین و همدلی در ارائه خدمات توسط افراد و کارکنان می‌باشد (موزاهید و نورجان^۴، ۲۰۱۱، ص ۲۷). تصویر درک شده از شرکت، استنباط کلی مصرف کننده از مرکز ارائه دهنده خدمات که بر اساس موقعیت فعلی و پیشین او دربرابر محرك‌ها است. از آنجایی که تصویر شرکت رفتار ذی نفعان را در تعامل با شرکت تحت تاثیر قرار می‌دهد سازمان‌ها باید به مدیریت تصویر خود توجه ویژه‌ای نمایند (یول‌ها و همکاران^۵، ۲۰۰۹، ص ۲۱). کیفیت درک شده از نرم افزار به معنی بخشی از کیفیت است که نمایانگر عناصر تعاملی در خدمت ارائه شده مانند رفتار پرسنل و یا ویژگیهای محیط ارائه خدمت است (حقیقی و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۸۵). در عصر جدید، توجه به رشد و توسعه وفاداری مشتریان به عنوان عاملی مهم در استراتژی بازاریابی شرکت‌ها که منجر به حفظ مشتریان فعلی می‌شود، افزایش یافته است (حقیقی و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۸۵).

همیت اعتماد به اندازه‌های است که حتی بعضی از نویسندهای اعتماد را به عنوان یکی از موثرترین پیش نیازهای وفاداری نسبت به رضایت مشتری میدانند (کولهپ و هنسلر^۶، ۲۰۱۲، ص ۳۵۶). رضایت مشتری نیز موضوعی است که توجه زیادی در تحقیقات به آن شده و به عنوان یک ارزیابی احساسی توصیف شده است، به طوری که به دفعات به عنوان برجسته‌ترین مولفه وفاداری بیان می‌شود (کنگیز و همکاران، ۲۰۰۷، ص ۴۵). بر مبنای مطالعات انجام شده، اثبات شده است که تأمین رضایت

^۱. Bansal & Taylor^۲. Ranaweera & Prabhu^۳. Oliver,^۴. Cengiz, Ayyildiz and Er^۵. Muzahid and Noorjahan^۶. Youl ha & et al^۷. Coelho and Hensler

مشتری به تدریج سبب ایجاد حس وفاداری و اعتماد به سازمان در مشتری خواهد شد. یک مشتری وفادار، علاوه بر آنکه بارها و بارها جهت خرید مجدد محصولات و استفاده از خدمات، به سازمان مورد علاقه خویش رجوع می‌کند، به عنوان یک عامل مضاعف در زمینه تبلیغ محصولات و خدمات سازمان، از طریق توصیه و سفارش به خویشاوندان، دوستان و یا سایر مردم، نقشی حائز اهمیت در ارتقای میزان سودآوری و بهبود تصویر سازمان در ذهن مشتریان بالقوه ایفا می‌کنند (کولهپ و هنسلر، ۲۰۱۲، ص ۳۶۶). بنابراین سوال اصلی در پژوهش عبارت است از این که عوامل موثر بر وفاداری بیمه گذاران سازمان بیمه سلامت کدام است؟

مفاهیم و چارچوب موضوعی تحقیق:

- وفاداری^۱ مشتریان

مفهوم وفاداری به خصوص ر صنایع خدماتی نظری صنعت بیمه از اهمیت بیشتری برخوردار است. وفاداری نوعی رفتار میان مصرف کنندگان، به این صورت که مصرف کننده ترجیح می‌دهد خریدهای آینده خود را از همان برنده که هم اکنون مورد استفاده قرار می‌دهد انجام داده، یا به شکلی: همچنان استفاده از برنده فعلی را ادامه دهد (اولیور^۲، ۲۰۰۵: ۳۲).

امروزه خدمات ارائه شده از سوی شرکت‌های بیمه روز به روز به یکدیگر شبیه‌تر می‌شوند و دیگر به سختی می‌توان مشتری را با ارائه خدمتی کاملاً بدیع در بلند مدت شگت زده کرد، زیرا نوآورانه ترین خدمات به سرعت از سوی رقبا تقلیل شده و به بازار عرضه می‌گردد. از این‌رو، سرمایه‌گذاری در حوزه‌ی وفاداری مشتری یک سرمایه‌گذاری اثربخش برای شرکت‌های بیمه ای است. اما چگونه می‌توان خصوصاً در این نوع صنایع مشتریان وفادار داشت. لارسون و سولانا^۳ ۲۰۰۴ معتقدند که: "وفاداری ایجاد تعهد در مشتری برای انجام معامله، با سازمان خاص و خرید کالاها و خدمات به طور مکرر است. آسائل"^۴ (۱۹۹۲)، وفاداری را به عنوان یک رفتار در مورد نشان تجاری تعریف می‌کند. بنابراین این امر منجر به خرید مداوم آن مارک تجاری می‌گردد. وفاداری شامل فرایندی روان شناختی است که ارزیابی گزینه‌های متفاوت بر اساس معیارهای مختلف را در بر دارد. وفاداری تعهدی عمیق به خرید دوباره یک محصول یا خدمت، برتری داده شده در آینده است. که به معنای خرید دوباره از یک برنده علی‌رغم وجود تأثیرات محیطی و اقدامات بازاریابی رقبا برای تغییر رفتار است (تایلور^۵، ۲۰۰۴، ۱۲). ایجاد تعهد در مشتری برای انجام معامله با سازمان خاص و خرید کالاها و خدمات به طور مکرر توصیف می‌شود (لرسون، ۲۰۰۴^۶).

وفاداری زمانی اتفاق می‌افتد که مشتریان با اطمینان احساس کنند سازمان مورد نظر به بهترین وجه ممکن می‌تواند نیازهای آن‌ها را برطرف کند به طوری که رقیبان سازمان از مجموعه ملاحظات مشتریان خارج شده و تنها به خرید از سازمان اقدام

^۱. loyalty

^۲. Oliver R.L

^۳. Larson & Solana

^۴. Asael

^۵. Taylor

^۶. Larson

نمایند (لشکی^{۱۴}، ۲۰۰۷). به هر حال وفاداری عبارت است از: وجود یک نوع نگرش مثبت به یک موجود (مارک، خدمت، مغازه، فروشنده) و رفتار حمایت گرانه از آن. موضوع وفاداری مشتریان یا ارتباط مستمر مشتریان با بانک‌ها، از اهمیت فراوانی برخوردار است. مطالعه الگوهای وفاداری مشتریان از این لحاظ قابل توجه است که سبب می‌شود بانک با توجه به نیازهای مشتریان خود بتواند به خدمت رسانی بهتر دست یابد. صنعت بانکداری مقام ویژه‌ای را در اقتصاد کشور دارد. با شناسایی عوامل مؤثر بر وفاداری مصرف کنندگان وفادار می‌توان بهتر نیازها و خواسته‌های آنان را برآورده نموده و بازاریابی مؤثرتری را برای منطبق بودن این بازار هدف تهیه کرده و در نتیجه به طور موفقیت آمیزی به اهداف سازمان نائل گردید همچنین، می‌توان با توجه به عوامل مؤثر بر وفاداری، مشتریان فعلی را به خرید بیشتر ترغیب کرد (کتلر^{۱۵}، ۱۹۹۷). حفظ مشتری و جلب وفاداری او، برای ادامه کسب و کار امری حیاتی تلقی می‌شود. در این میان، صنعت بانکداری نیز از این قاعده مستثنی نیست. بنابراین، بانک‌ها نیز باید برای بهبود وفاداری مشتریان خود به دنبال راهبردهای گوناگون مدیریتی باشند (ریچلدوهیگی^{۱۶}، ۲۰۰۶).

- رضایت مشتری^{۱۷}

رضایت احساس مثبتی است که در فرد پس از استفاده از کالا یا دریافت خدمت ایجاد می‌شود، احساس مورد نظر از تقابل انتظارات مشتری و عملکرد عرضه کننده به وجود می‌آید. اگر کالا و خدمت دریافت شده از جانب مشتری هم سطح انتظارات ارزیابی شود، در او احساس رضایت ایجاد می‌شود، در صورتی که سطح خدمت و کالا بالاتر از سطح انتظارات مشتری باشد موجب ذوق زدگی و سطح پایین‌تر خدمت و کالا نسبت به انتظارات منجر به نارضایتی مشتری می‌شود. درجه رضایت، نارضایتی و ذوق زدگی افراد در هر زمان و در هر مورد متفاوت بوده و همواره به میزان فاصله سطح انتظارات و عملکرد عرضه کننده در غالب کیفیت کالا و خدمات مربوط می‌شود (چن و همکاران^{۱۸}، ۱۲۳: ۲۰۰۷).

به موازات طرح و توسعه پارادایم «انتظارات - عدم تطابق» برخی از محققین با توجه به نزدیکی مقوله‌های رضایت و طرز تلقی^{۱۹}، رضایت مشتری را از سه بعد مختلف مورد توجه قرار داده‌اند (Aiello^{۲۰}، ۲۰۰۷: ۳۷).

نگرش شناختی^{۲۱}: که رضایت را نتیجه تفاوت بین برداشت عقلایی مصرف کننده از عملکرد مجموعه‌ای از مشخصه‌های محصول یا خدمت و وضعیت مورد انتظار از این محصول یا خدمت می‌داند. این نگرش، با پارادایم «انتظارات - عدم تطابق» مطابقت دارد.

^{۱۴}. Lshky

^{۱۵}. Ktlr

^{۱۶}. Rychald

^{۱۷}. Customer satisfaction

^{۱۸}. Chen Shu-Ching & et all

^{۱۹} Attitude

^{۲۰} Aiello Albert Jr. et al

^{۲۱} Cognitive

- **نگرش عاطفی**^{۲۲}: این دیدگاه، رضایت را بر مبنای نیازهای ذهنی و آرزوها و تجرب (یادگیری‌های) مشتری ارزیابی می‌کند. یعنی عقیده دارد که در برخی از شرایط، صرف نظر از عملکرد محصول ممکن است مشتری به دلیل عاطفی، راضی یا ناراضی باشد.
- **نگرش رفتاری**^{۲۳} و **ارتباطی**^{۲۴}: این نگرش، از یک سو به پیامدهای رضایت (مثل رفتار شکایتی و وفاداری مشتری) می‌پردازد و از طرف دیگر مبتنی بر این است که تغییرات رضایت مصرف کننده، می‌تواند نتیجه ارتباطات بین اشخاص و گروهها و رسانه‌های گروهی (از جمله تبلیغات و اطلاع‌رسانی) باشد و هر دو وجه شناختی و عاطفی را در بر می‌گیرد.

- ارزش ادراک شده ۲۵ -

به باور فرد در خصوص استفاده از محصول اشاره دارد و حمایت همه جانبی از فعالیت‌های مرکز داشتن احساس مثبت از فعالیت‌های مرکز، داشتن احساسا در مورد مناسب بودن خدمات در مقابل هزینه پرداختی، سابقه مناسب اجتماعی مرکز، استفاده مجدد از خدمات مرکز، بیان جنبه‌های مشتری مرکز برای دیگران و استفاده مجدد حتی در صورت افزایش قیمت خدمات اشاره دارد (سابیوت و همکاران ۲۰۱۲؛ ۳۳۱؛ ۲۰۱۲؛ ۲۰۱۶). ارزش درک شده مشتری یکی از پیش نیازهای رضایت مشتری، اعتقاد، تعهد و وفاداری مشتری است (دگر و همکاران ۲۰۰۷؛ ۲۰۰۷؛ لیانگ و وانگ ۲۰۰۴؛ ۲۰۰۴؛ کیم و همکاران ۲۰۰۸؛ ۲۰۰۸). منوره^{۲۰} (۱۹۹۱) ارزش درک شده مشتری را به عنوان نسبت منافع درک شده به معایب ادراک شده تعریف کرده است. معایب ادراک شده تمام هزینه‌هایی است که خریدار در هنگام خرید با آن‌ها روبه رو می‌شود که شامل مواردی همچون قیمت خرید، هزینه‌های کسب، حمل و نقل، نصب، سفارش دادن، تعمیر و نگهداری، ریسک شکست و یا عملکرد ضعیف می‌باشد. منافع ادراک شده ترکیبی از ویژگی‌های فزیکی، ویژگی خدمت و پشتیبانی فنی موجود در ارتباط با استفاده از محصول می‌باشد (فلو^{۲۱}، ۲۰۱۴) زیتمامل^{۲۲} (۱۹۹۸) ارزش ادراک شده مشتری را به عنوان ارزیابی جامع مشتری از مطلوبیت یک محصول یا خدمت مبتنی بر این ادراک که چه چیزی دریافت و چه چیزی از داده است تعریف کرده است (ورا و تروجیلو^{۲۳}، ۲۰۱۳). ارزش

^{۲۲} Affective

^{۲۳} Cognitive

^{۲۴} Communication

^{۲۰}. Perceived value

^{۲۶}. Sabiote Estela Fernández, Sergio Román

^{۲۷}. Dager

^{۲۸}. Liang, C., & Wang, W

^{۲۹}. Kim, C., Zhao, W., & Yang, K

^{۳۰}. Monore

^{۳۱}. Floh

^{۳۲}. Zithamel

^{۳۳}. Vera & Trujillo

ادراک شده فردی و ذهنی است و به همین دلیل در بین مصرف کنندگان متفاوت است. علاوه بر این یک مشتری ممکن است که همان محصول را در شرایط دیگری به گونه‌ای دیگر ادراک کند (پریور^{۳۴}، ۲۰۱۳). ارزش درک شده به عنوان یکی از پیش-بین‌های اصلی وفاداری مشتریان و تمامی ابعاد وفاداری شامل تبلیغات دهان به دهان، قصد خرید مجدد و عدم حساسیت قیمتی معرفی کرده‌اند. هر چه چقدر مشتریان خصوصاً در صنایع خدماتی، ارزش درک شده بالاتری نسبت به خدمات داشته باشند، وفاداری مشتریان نیز بیشتر می‌گردد (لیانگ و وانگ^{۳۵}، ۲۰۰۴).

- کیفیت ادراک شده

کیفیت ادراک شده ارزش خالص درک شده منافع ملموسی، که در طول عمر یک محصول به دست می‌آید (اسماعیلی، ۱۳۹۳^{۳۶}). به عبارت دیگر کیفیت درک شده عبارت است از ارزیابی کلی مشتری از استانداردهای فرآیند دریافت خدمت (رابرتز و همکاران^{۳۷}، ۲۰۰۳). در پژوهش‌های پیشین، ارتباط بین کیفیت درک شده و رضایت به اثبات رسیده است. برخی صاحب نظران بر این عقیده هستند که کیفیت درک شده، میزان انطباق بین عملکرد درک شده و انتظارات مشتری است (ریچاردز و جونز^{۳۸}، ۲۰۰۸). برخی دیگر از پژوهشگران، کیفیت درک شده را نتیجه رضایت می‌دانند (نایسدا^{۳۹}، ۲۰۱۰). ارزش درک شده به طور مثبت می‌تواند توسط کیفیت درک شده، تحت تاثیر قرار بگیرد (پریور و دانیل^{۴۰}، ۲۰۱۳). اما ارتباط لزوماً مثبتی بین درک مشتری از کیفیت و درک وی از ارزش وجود ندارد. ممکن است مشتریان به دلیل قیمت‌های پایین، ارزش بالایی را از محصولات یا خدماتی که کیفیت پایینی دارند، ادراک کنند (یو و همکاران، ۲۰۱۳^{۴۱}). هر چند مطالعات نیز رابطه مثبت بین کیفیت درک شده و ارزش درک شده را شناسایی کرده‌اند. بر این اساس فرضیه اول و فرضیات فرعی آن به صورت زیر بیان می‌گردد:

- کیفیت درک شده بر رضایت درک شده توسط بیمه گذاران بیمه سلامت تاثیر معنی داری دارد.
- کیفیت درک شده بر ارزش درک شده توسط بیمه گذاران بیمه سلامت تاثیر معنی داری دارد.
- رضایت درک شده توسط بیمه گذاران بیمه سلامت بر وفاداری آنها تاثیر معنی داری دارد.
- ارزش درک شده توسط بیمه گذاران بیمه سلامت بر وفاداری آنها تاثیر معنی داری دارد.

پیشینه تحقیق

مرادی در سال ۱۳۹۶ در تحقیقی با عنوان "مدل وفاداری مشتری در صنعت بیمه (مورد مطالعه: یک شرکت بیمه‌ای)" انجام دادند. جامعه آماری این تحقیق را بیمه‌گذاران استفاده‌کننده از خدمات بیمه‌ای سازمان تامین اجتماعی، تشکیل داده‌اند. لذا با استفاده از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای، ۱۸۸ نفر از سه طبقه بیمه گذاران اموال، اشخاص و مسئولیت انتخاب گردید. نتایج تحقیق تناسب بین مدل پیشنهادی محققان و داده‌های آماری گردآوری شده را نشان می‌دهد.

^{۳۴}. Prior

^{۳۵}. Oliver

^{۳۶}. Roberts, K., Varki, S., & Brodie, R.

^{۳۷}. Richards, K. A., Jones, E

^{۳۸}. Nyaseda

^{۳۹}. Prior, Daniel D

^{۴۰}. Yoo, M., & Bai, B.

حقیقی کفایش در سال ۱۳۹۵ در تحقیقی با عنوان "اولویت بندی عوامل موثر بر وفاداری مشتریان با استفاده از مدل ECSI" انجام داد. در این تحقیق تعداد ۴۲۰ پرسشنامه میان مصرف-کنندگان محصولات این شرکت در شهر تهران پخش گردید که تعداد ۳۸۵ پرسشنامه تکمیل شده جمع-آوری شد. نتایج به دست آمده نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵٪ کلیه عوامل شناسایی شده بر روی دو شاخص اصلی وفاداری تکرار خرید و معرفی محصول به دیگران- مصرف-کنندگان محصولات شرکت شیرین -عمل مؤثر می-باشند.

قره چه و دابوئیان در سال ۱۳۹۴ در تحقیقی با عنوان " وفاداری کارکنان در تعامل با وفاداری مشتریان صنایع خدماتی" انجام دادند، نتایج به دست آمده نشان می دهد که وفاداری کارکنان و وفاداری مشتری، قویاً به هم وابسته اند. همچنین بین وفاداری کارکنان و کیفیت خدمات، کیفیت خدمات و رضایت مشتری و رضایت مشتری و وفاداری مشتری ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

اسماعیلی، معین فرد، شوشی نسب، بنسبردی در سال(۱۳۹۳) تحقیقی تحت عنوان "ارتباط بین ابعاد کیفیت خدمات با وفاداری گردشگران ورزشی پارک های آبی ورزشی مشهد" انجام داده اند. براساس یافته های پژوهش وطبق نتایج آزمون فریدمن تفاوت معناداری بین ابعاد کیفیت خدمات ملموسات، قابلیت اعتبار، پاسخگویی، اطمینان وهمدی به دست آمد. همچنین بین کیفیت خدمات با وفاداری ارتباط معناداری وجود دارد. به این معنا که با بهبود کیفیت خدمات، وفاداری گردشگران ورزشی افزایش می یابد. تمام متغیرهای ابعاد کیفیت خدمات به استثنای بعد ملموسات نیز با وفاداری ارتباط معناداری دارند. تمایل به ارائه خدمات با کیفیت، نقش مهمی در بقا و سودآوری صنایع خدماتی از جمله گردشگری ورزشی ایفا می نماید.

برهانی، نوری، مولوی، سماواتیان در سال(۱۳۹۲) تحقیقی تحت عنوان "بررسی رابطه تصویرسازمان، تصویر نام تجاری، کیفیت خدمات و رضایت مشتریان با وفاداری مشتریان صنعت بانکداری" انجام داده اند. با نتایج همیستگی ها باتایید فرضی ههای پژوهش بود تصویر سازمان، تصویر نام تجاری، رضایت و کیفیت خدمات با وفاداری مشتریان رابطه مثبت دارند($p \leq 0.008$) همچنین، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد، رضایت بیشترین قدرت پیش بینی وفاداری را در اینجا اضافه شدن تصویرسازمان و کیفیت خدمات قدرت پیش بینی به طور معین افزایش می یابد.

اسماعیل پور و صیادی (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان " تاثیر ارزش ادراک شده مشتری بر رضایت و نیات رفتاری مشتریان در محصولات خدماتی" دریافتند که ارزش ادراک شده بر رضایت مشتری موثر است و از طریق تاثیر گذاری بر رضایت مشتری می تواند بر نیات رفتاری مشتری از جمله تبلغات شفاهی، قصد خرید مجدد، وفاداری مشتری و جستجو برای دیگر راههای خدمات بانکی تاثیرگذار باشد.

زند حسامی و فرید(۱۳۹۱) در تحقیق خود تحت عنوان " بررسی اثر ابعاد مختلف مدیریت کیفیت جامع بر قابلیت سفارشی سازی انبوه " با سنجش مدل ساختاری تحقیق به کمک نرم افزار لیزرل دریافتند که تمامی ابعاد مدیریت کیفیت جامع با سفارشی سازی انبوه دارای تاثیر معناداری هستند.

مشبکی و همکاران (۱۳۹۰) تحقیقی با عنوان " طراحی مدل ارزش کلی در ک شده محصولات سفارشی سازی شده انبوه بر اساس تئوری های مرتبط با ارزش تمایز فردی " انجام دادند ، نتایج این تحقیق که در میان دانشجویان مدیریت بازرگانی دانشگاه های تهران و تربیت مدرس انجام گرفت نشان داد که تاثیری میان سه بعد تفاوت های فردی مصرف کننده و ارزش کلی در ک شده و قصد خرید محصولات سفارشی سازی شده انبوه را تایید می نمایند.

تحقیقات خارجی :

کیندی^{۴۱} در سال ۲۰۱۷ تحقیقی با عنوان "تأثیر خدمات پس از فروش در رضایت مشتری و وفاداری در صنعت خودرو اتیوپی" انجام دادند هدف این تحقیق بررسی خدمات پس از فروش در رضایت مشتری و وفاداری در صنعت خودرو اتیوپی است. متغیرهای این تحقیق خدمات پس از فروش، رضایت مشتری و وفاداری است. نتایج نشان می‌دهد که خدمات پس از فروش (تعمیر و نگهداری، تامین قطعات یدکی، خدمات تلفن، گارانتی، شستن ماشین، و خدمات مستند سازی) بر روی رضایت مشتری و وفاداری، تأثیر مثبت دارد. علاوه بر این، شرکت‌های مختلف خدمات پس از فروش مشابه را به روش‌های مختلف ارایه می‌کنند و روش‌های مختلف ارایه خدمات پس از فروش تفاوت قابل توجهی در رضایت مشتریان است.

ناظم و همکاران^{۴۲} در سال ۲۰۱۶ در تحقیقی با عنوان "تحلیل تجربی از خدمات پس از فروش و رضایت مشتریان" انجام دادند، هدف این تحقیق بررسی رابطه خدمات پس از فروش و رضایت مشتریان در شرکتهای تولید کننده باطری در کشور پاکستان است. متغیرهای این تحقیق برخورد با مشتری، اعتماد، وفاداری مشتری و رضایت مشتری است. نتایج نشان می‌دهد در ارائه خدمات پس از فروش در کشور نیاز مشتریان توسط شرکت بسیار مهم است و برای بالا بردن کیفیت خدمات پس از فروش ایجاد یک سیستم تحويل مناسب ضروری است و همچنین نتایج نشان می‌دهد که رضایت مشتری با ارائه خدمات بهتر افزایش می‌یابد.

مختر و همکاران^{۴۳} در سال ۲۰۱۵ تحقیقی با عنوان "ارتباط بین کیفیت خدمات و رضایت مشتری بر وفاداری مشتری در صنعت تجارت موبایل در مالزی" انجام دادند، هدف این تحقیق، رابطه بین کیفیت خدمات و رضایت مشتری و ففاداری مشتری با توجه به سطح استفاده از تلفن همراه در میان دانشجویان کارشناسی ارشد از دانشگاه مالزی پرداخته اند، نتایج نشان می‌دهد که هم کیفیت خدمات و رضایت مشتری بطور قابل توجهی بر سطح وفاداری مشتری از کاربران تلفن همراه در مالزی اثر می‌گذارد. بنابراین، توصیه می‌شود که ارائه دهنده‌گان خدمات تلفن همراه باید توجه ویژه به کیفیت خدمات خود و عواملی که بر رضایت مشتری موثر است داشته باشند.

آزو لا و روینا^{۴۴} در سال ۲۰۱۳ در تحقیقی با عنوان "تأثیر عوامل قبل از فروش و بعد از فروش بر رضایت خرید اینترنتی" انجام دادند. هدف این تحقیق یافتن عوامل موثر بر خدمات قبل از فروش و خدمات پس از فروش بر رضایت مشتری است. متغیرهای این تحقیق خدمات قبل و پس از فروش، کیفیت خدمات، تصویر شرکت است. نتایج حاکی از آن است که عوامل خدمات قبل از فروش تأثیر قابل توجهی بر عوامل خدمات پس از فروش در تجارت الکترونیک دارد.

پولاک^{۴۵} در سال ۲۰۰۹ تحقیقی با عنوان "ارتباط مدل کیفیت خدمت سلسله مرتبی با رضایت و وفاداری مشتری" انجام دادند که با استفاده از مدل بردی و کرونین به بررسی تأثیر کیفیت خدمت به صورت مقایسه ای بین ۲۵۰ نمونه از مشتریان آرایشگاهها و ۳۰۰ نمونه از مشتریان خدمات تلفن پرداخته است که در هر دو صنعت رابطه بین کیفیت خدمت و وفاداری مشتریان مورد تایید قرار گرفته است. هرچند که سطح معناداری در بین مشتریان آرایشگاهها بالاتر از مشتریان خدمات تلفن بوده است.

دونیو و همکاران^{۴۶} در سال ۲۰۰۶ تحقیقی با عنوان "رضایت مشتری و وفاداری در محیط دیجیتالی"، انجام شد. هدف این تحقیق میزان تأثیر خصوصی سازی بر کیفیت خدمات بانک ملت است؛ متغیرهای این تحقیق رضایت مشتری، اعتماد، تعهد بر

^{۴۱} Essa mustafa kivdye

^{۴۲} Hussain Nazim, Bhatti Akbar Waheed, Azhar jilani

^{۴۳} Sany Sanuri Mohd. Mokhtar, Ahmed Audu Maiyaki, Norzaini bt Mohd Noor

^{۴۴} Alzola Lucía Melia'n and Robaina Víctor Padro'n

^{۴۵} Pollack, L. B

^{۴۶} Jean Donio', Paola Massari, Giuseppina Passiante

وفاداری مشتری است. نتایج تحقیق نشان داد رفتار خرید مشتری، رضایت مشتری، اعتماد، تعهد بر وفاداری مشتری تاثیرگذار است.

تسوکاتوس و راند^{۴۷} در سال ۲۰۰۶ تحقیقی با عنوان "تحلیل مسیر کیفیت خدمات در ک شده، رضایت و وفاداری مشتری در صنعت بیمه یونان" در کشور یونان انجام شد. هدف این تحقیق بررسی کیفیت خدمات در ک شده، رضایت و وفاداری مشتری در صنعت بیمه است. متغیرهای این تحقیق پاسخگویی، همدلی، اطمینان و قابلیت اطمینان، کیفیت خدمات در ک شده، رضایت و وفاداری مشتری نتایج نشان داد در بیمه یونان ساختار ملموس و ناملموس وجود دارد. نتایج نشان عوامل غیرملموس مانند پاسخگویی، همدلی، اطمینان و قابلیت اطمینان بر وفاداری مشتری اثرگذار است.

برگلین و همکارانش در سال ۲۰۰۱^{۴۸} تحقیقی با عنوان "ارزیابی مشتری از خدمات پس از فروش" انجام دادند. در این تحقیق به بررسی تعامل بین عملکرد خدمات ادراک شده و ویژگی های فرهنگی ملی در شکل گیری رضایت مشتری برای با توجه به سه نوع حالت ارایه خدمات فروش انجام شد. نتایج نشان می دهد که در مقابل روش سنتی ارایه چهره به چهره خدمات، رضایت کیفیت در ک شده به خصوص با فرهنگ ملی در مورد حالت خدمات پس از فروش نقش میانجی و تعدیلگر دارد.

کرونین و تیلور^{۴۹} در سال ۱۹۹۹ تحقیقی با عنوان "ستجش کیفیت خدمات در صنعت بیمه یونان" انجام شد. هدف این تحقیق بررسی کیفیت خدمات در ک شده، رضایت و وفاداری مشتری در صنعت بیمه است. متغیرهای این تحقیق کیفیت خدمات، رضایت مشتری و وفاداری مشتری است. یافته های تحقیق نشان داد که بین کیفیت خدمات، رضایت مشتری و وفاداری مشتری در صنعت بیمه ارتباط معناداری وجود دارد. کیفیت خدمات بر رضایت مشتری اثرگذار و رضایت مشتری بر وفاداری مشتری اثرگذار است.

روش پژوهش

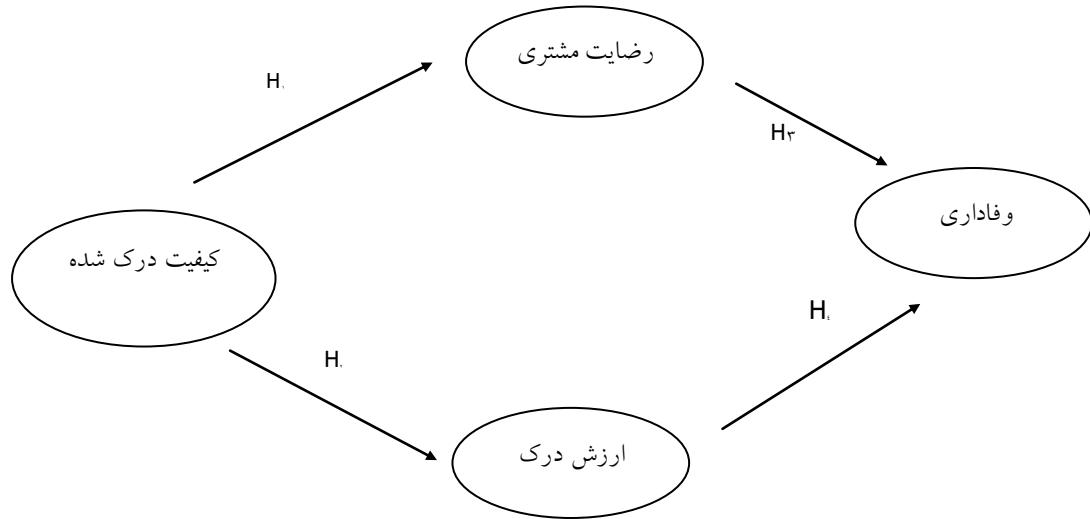
این تحقیق از آنجایی که به بررسی میزان وفاداری بیمه گذاران سازمان بیمه سلامت با تبیین تاثیر رضایت و ارزش در ک شده توسط بیمه گذاران پرداخته است، نوع روش پژوهش از نوع همبستگی از شاخه پیمایشی و از لحاظ ماهیت کاربردی و از لحاظ زمانی مقطعي محسوب می شود؛ و روش گردآوری اطلاعات نیز ميدانی می باشد.

^{۴۷} Evangelos Tsoukatos, Graham K. Rand, (۲۰۰۶)

^{۴۸} Birgelen M. van, Ruyter K. de, Jong A. de and M. Wetzels

^{۴۹} Cronin& Taylor, ۱۹۹۲

مدل مفهومی پژوهش

شکل ۱-۱: مدل مفهومی پژوهش انصاری و رئیسی، ۲۰۱۶

جامعه، نمونه و روش‌های تحلیل داده‌ها

نمونه تحقیق با استفاده از فرمول نمونه‌گیری جامعه نامحدود که بصورت زیر محاسبه می‌شود به دست می‌آید (آذر و مومنی ۱۳۸۱: ۷).

$$n = \frac{z_{\alpha/2}^2 \times \sigma^2}{e^2}$$

n : حداقل حجم نمونه

$Z_{\alpha/2}$: میزان برآورد با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵٪ این مقدار برابر با ۱/۹۶ می‌باشد؛

e : درصد خطای مجاز (دقت برآورد) که آن را ۰/۰۵ درنظر می‌گیریم.

σ : واریانس جامعه؛

نمونه تحقیق بر اساس فرمول حجم جامعه نامحدود در سطح اطمینان ۹۵ درصد و با انحراف معیار ۰/۵ برابر با ۴۰۰ برآورد گردید.

۳-۴- روش نمونه‌گیری

در این پژوهش از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شده است.

۳-۵- ابزار جمع آوری پژوهش

از آنجایی که رایج‌ترین وسیله گردآوری اطلاعات در تحقیقات پیمایشی پرسشنامه می‌باشد، در این پژوهش نیز از پرسشنامه‌های زیر استفاده شده است.

۳-۵-۱- پرسشنامه

این پرسشنامه یک پرسشنامه شامل ۳۱ گویه است و دارای ۴ بعد (مؤلفه) می- باشد در طراحی پرسشنامه از طیف پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده شده که یکی از رایج‌ترین مقیاس‌های اندازه گیری به شمار می‌رود.

سوالات	نویسنده	مؤلفه‌ها
۴ سوال	تیان زو فنگ-زین تیان (۲۰۰۴)	ارزش ادراک شده
۴ سوال	می جیکیان (۲۰۰۳)	رضایتمندی
۱۷ سوال	ئنیل . ج فلنیت و همکاران (۲۰۱۰) جی شن چیو و همکاران (۲۰۱۰)	کیفیت
۶ سوال	تئو و همکاران (۲۰۰۳) دلن و همکاران (۲۰۰۷)	وفاداری

جدول ۹-۴ و نمودار ۸-۴ میانگین و انحراف استاندارد نمره هر کدام از متغیرهای اصلی تحقیق را نشان می‌دهد. نمره هر متغیر بر اساس میانگین سوالات آن متغیر محاسبه شده است. بعنوان مثال گویه‌های ۱ تا ۶ بعنوان نمره شاخص وفاداری مشتری در نظر گرفته شده است. بر اساس نتایج بدست آمده، ارزش درک شده با مقدار ۴/۱۴ بیشترین میانگین را داشته است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ برای ارزیابی پایایی پرسش نامه برای هر متغیر تحقیق بصورت جداگانه محاسبه و گزارش شده است که همه متغیرها دارای ضریب پایایی قابل قبول هستند.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای تحقیق و ضریب پایایی پرسش نامه

شاخص	آیتم‌ها	میانگین	میانه	انحراف استاندارد	ضریب پایایی*	
وفاداری مشتری	۱ تا ۶	۳,۸۶	۴,۰۰	.۷۷	.۹۱	
ارزش درک شده	۷ تا ۱۰	۴,۱۴	۴,۱۳	.۷۸	.۹۲	
رضایت مشتری	۱۱ تا ۱۴	۴,۰۹	۴,۰۰	.۷۹	.۹۱	
کیفیت خدمات	۱۵ تا ۳۱	۴,۰۱	۴,۰۰	.۷۷	.۹۷	

* آلفای کرونباخ

شاخص‌های توصیفی آیتم‌های پرسش نامه

میانگین و انحراف استاندارد آیتم‌های پرسش نامه‌های سنجش چهار متغیر اصلی کیفیت خدمات، ارزش درک شده، رضایت مشتری و وفاداری مشتری در جدول ۱ گزارش شده است. امتیاز سوالات پرسش نامه بصورت لیکرت ۱ تا ۵ بودند.

جدول ۲ میانگین و انحراف استاندارد آیتم‌های پرسش نامه

برچسب	آیتم‌ها	میانگین	انحراف	میانه استاندارد
وفاداری مشتری				
q1	من همواره با دوستان خود از خدمات ارائه شده توسط سازمان بیمه سلامت، به نیکی یاد می‌نمایم.	۳,۸۳	.۹۵	۴
q2	من همواره از کلمات مثبت، در مورد ارایه خدمات بیمه‌ای سازمان بیمه سلامت استفاده می‌نمایم.	۳,۷۳	.۹۷	۴
q3	من همواره، دوستان خود را تشویق به استفاده از خدمات بیمه‌ای سازمان بیمه سلامت می‌نمایم.	۳,۷۹	.۹۵	۴
q4	من استفاده از خدمات بیمه‌ای سازمان بیمه سلامت را به دیگران پیشنهاد می‌کنم.	۳,۹۵	.۹۳	۴
q5	من تمایل دارم سایر خدمات بیمه‌ای خود را از سازمان بیمه سلامت دریافت نمایم.	۳,۸۶	.۹۵	۴
q6	من تمایل دارم بیمه درمانی خود از سازمان بیمه سلامت را با آن سازمان تمدید نمایم.	۴,۰۲	.۸۶	۴
ارزش درگ شده				
q7	کیفیت خدمات بیمه‌ای دریافت شده از سازمان بیمه سلامت، موجب آرامش و آسودگی خاطر من شده است.	۴,۱۱	.۹۲	۴
q8	پوشش خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت، بسیار ارزشمند تر از حق بیمه پرداخت شده است.	۴,۱۵	.۸۸	۴
q9	خسارت پرداخت شده توسط سازمان بیمه سلامت، بسیار ارزشمند تر از میزان حق بیمه پرداخت شده است.	۴,۱۱	.۸۶	۴
q10	به طور کل، خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت را ارزشمند می‌دانم.	۴,۱۸	.۸۵	۴

ادامه جدول ۳ میانگین و انحراف استاندارد آیتم‌های پرسش نامه

رضایت مشتری	میانگین	انحراف	میانه استاندارد
رضایت مشتری			
q11	خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت، کلیه نیازهای درمانی من را پوشش می‌دهد.	۴,۰۷	.۹۰
q12	خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت، بیماری‌های صعب العلاج را نیز پوشش می‌دهد.	۴,۰۸	.۸۹
q13	خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت، دلیل خوبی برای آرامش امروز من در حوزه درمان است.	۴,۰۸	.۹۰
q14	خدمات بیمه‌ای ارایه شده توسط سازمان بیمه سلامت، انتظارات من را در مورد هزینه‌های درمانی برآورده نموده است.	۴,۱۲	.۸۶
کیفیت خدمات			
q15	ادارات سازمان بیمه سلامت ازوسایل وامکانات لازم برخوردارند.	۴,۱۳	.۸۹
q16	کارمندان سازمان بیمه سلامت پوشش ظاهری خوبی دارند.	۳,۸۶	۱,۰۰

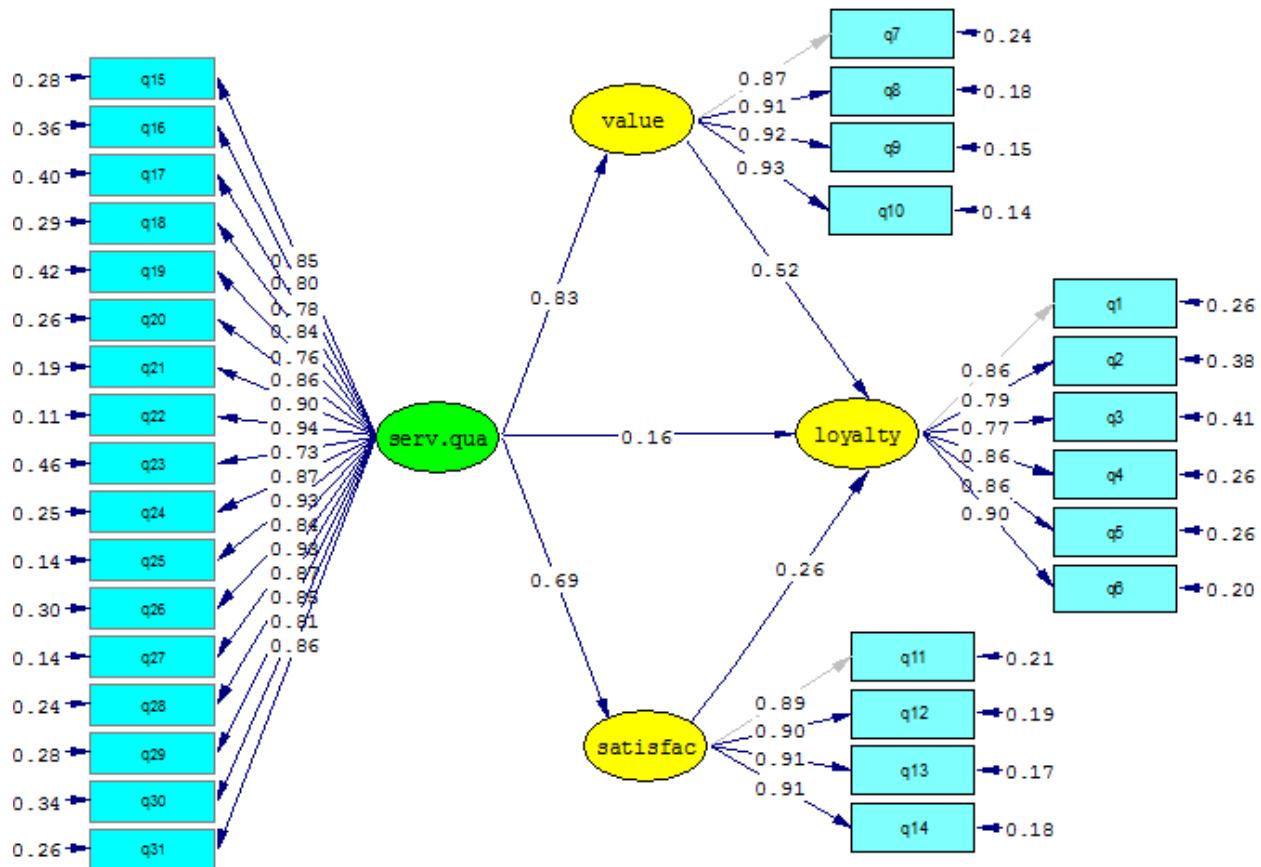
۴	.۹۵	۳,۸۶	کارمندان سازمان بیمه سلامت از دانش کافی برای پاسخگویی به سوالات بیمه گذاران برخوردارند.	q۱۷
۴	.۹۴	۲,۹۳	کارمندان سازمان بیمه سلامت روابط صمیمانه و گرم با مشتریان برقرار می نمایند.	q۱۸
۴	۱,۰۲	۳,۸۴	کارمندان سازمان بیمه سلامت از منش رفتاری خوبی برخوردارند.	q۱۹
۴	۱,۰۰	۳,۹۸	کارمندان سازمان بیمه سلامت مشتریان را به خوبی درک می کنند.	q۲۰
۴	.۹۱	۴,۱۵	کارمندان سازمان بیمه سلامت دارای تجربه کافی هستند.	q۲۱
۴	.۹۲	۴,۱۶	کارمندان سازمان بیمه سلامت با مشتریان مودبانه برخورد می نمایند.	q۲۲
۴	۱,۰۹	۳,۷۱	سازمان بیمه سلامت مشتریان خودرا در صفت برای مدت طولانی نگه نمی دارد.	q۲۳
۴	.۹۷	۴,۰۷	کارمندان سازمان بیمه سلامت در زمان مقرر خدمات بیمه ای را ارایه می دهند.	q۲۴
۴	.۸۳	۴,۲۰	کارمندان سازمان بیمه سلامت همواره مشتریان را کمک می نمایند.	q۲۵
۴	.۹۵	۴,۰۲	کارمندان سازمان بیمه سلامت به هر یک از مشتریان به صورت انحصاری توجه می نمایند.	q۲۶
۴	.۸۷	۴,۱۸	کارمندان سازمان بیمه سلامت تمایل دارند مشکلات برآمده برای بیمه گذاران را حل نمایند.	q۲۷
۴	.۹۰	۴,۱۳	کارمندان سازمان بیمه سلامت خدمات عاری از اشتباه برای مشتریان فرارهم می نمایند.	q۲۸
۴	.۹۷	۳,۸۹	کارمندان سازمان بیمه سلامت اطلاعات مربوط به مشتریان را به صورت محرمانه نگه می دارند.	q۲۹
۴	.۹۲	۴,۰۴	کارمندان سازمان بیمه سلامت اطلاعات کافی برای مشتریان خود فراهم می نمایند.	q۳۰
۴	.۸۹	۳,۹۷	ادارات سازمان بیمه سلامت ازو سایل و امکانات لازم برخوردارند.	q۳۱

مدل سازی معادلات ساختاری

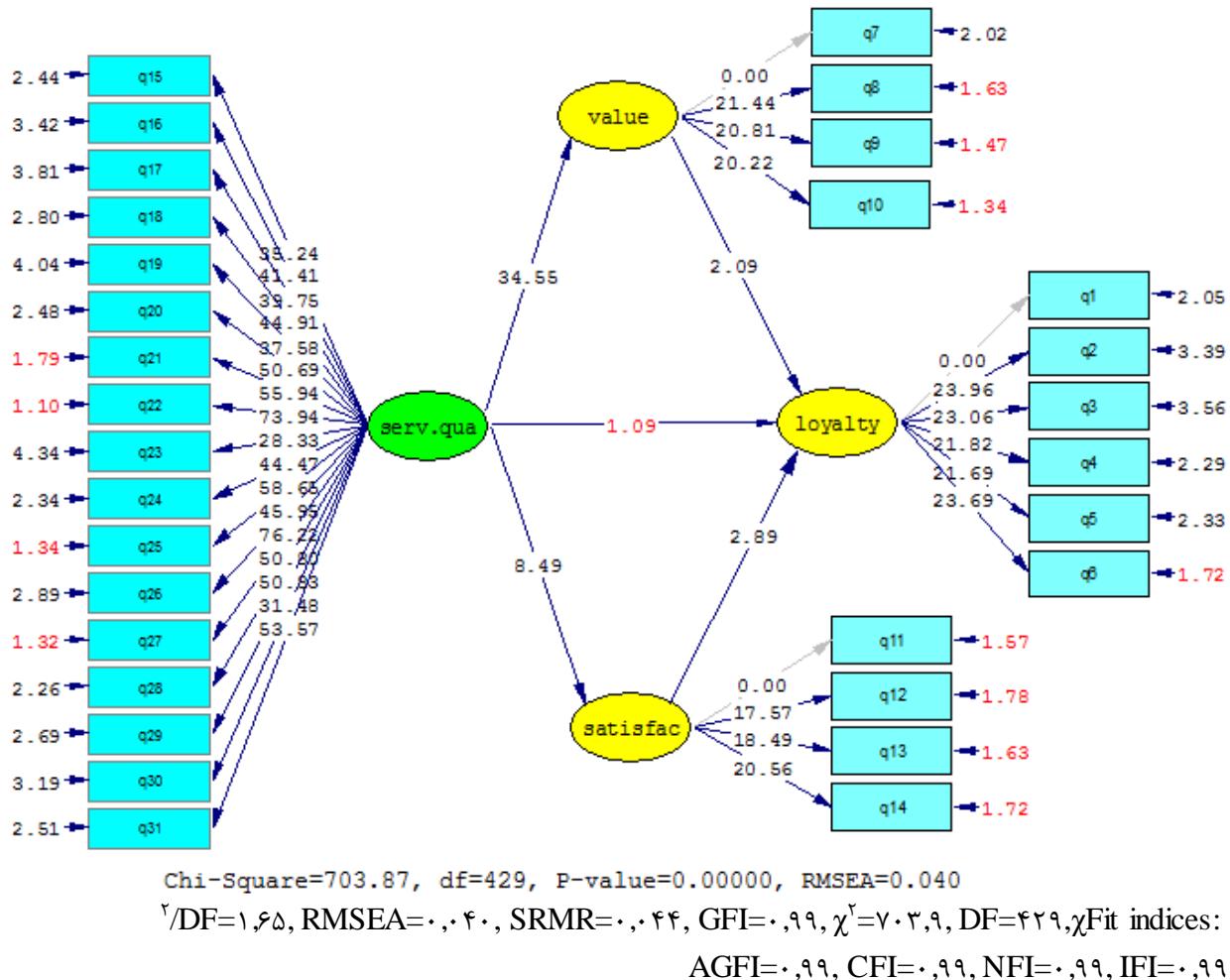
شکل ۲ مدل مفهومی معادلات ساختاری (SEM) ارتباط بین متغیرهای اصلی تحقیق را نشان می دهد. بر اساس مدل مفروض، متغیرهای مکنون "کیفیت خدمات" با ۱۷ نشانگر q۱۵-q۳۱ با ۴ نشانگر q۷-q۱۰، "رضایت مشتری" با ۴ نشانگر q۱۱-q۱۴ و متغیر مکنون "وفاداری مشتری" با ۶ نشانگر q۱-q۶ در مدل مفهومی حضور دارند. در این مدل مفهومی، اثر مستقیم کیفیت خدمات روی ارزش درک شده و رضایت مشتری و اثر مستقیم ارزش درک شده و رضایت مشتری روی وفاداری مشتری آزمون می شود. همچنین اثر غیر مستقیم کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری از طریق ارزش درک شده و رضایت مشتری ارزیابی می شود. متغیر کیفیت خدمات بعنوان متغیر مستقل بیرونی، متغیرهای ارزش درک شده و رضایت مشتری بعنوان میانجی و وفاداری مشتری بعنوان متغیر وابسته نهایی شناخته می شوند.

شکل ۲ برآورد استاندارد ضرایب مسیر و بارهای عاملی و شکل ۳ مقدار آماره T برای آزمون معنی داری اثرات و ارتباطات بین متغیرهای تحقیق را در مدل دوم نشان می دهد. در مدل دوم اثر مستقیم کیفیت

خدمات روی وفاداری مشتری به مدل اول اضافه شده است. شاخص‌های برازش مدل که در شکل ۳ محاسبه شده اند حاکی از برازش مناسب مدل دوم تحقیق می‌باشد. بر اساس نتایج مدل دوم ارتباط بین متغیرهای تحقیق، تاثیر مستقیم کیفیت خدمات روی ارزش درک شده مثبت و معنی دار ($T=34/6>2$, $\beta=0/83$) و همچنین روی رضایت مشتریمثبت و معنی دار بوده است ($T=8/49>2$, $\beta=0/69$). همچنین اثر مستقیم ارزش درک شده روی وفاداری مشتری مثبت معنی دار بوده است ($T=2/09>2$, $\beta=0/52$). اثر مستقیم رضایت مشتری نیز روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود ($T=2/289$, $\beta=0/26$). کیفیت خدمات مستقیماً روی وفاداری مشتری تاثیر معنی داری نداشت ($T=1/09<2$, $\beta=0/16$). بر اساس روش بوت استرپ (Bootstrap) در ارزیابی اثرات غیرمستقیم، تاثیر غیرمستقیم کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود ($T=3/30>2$, $\beta=0/62$). تاثیر غیرمستقیم کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری از طریق ارزش درک شده مثبت و معنی دار ($T=2/87>2$, $\beta=0/44$) و از طریق رضایت مشتری نیز مثبت ولی غیرمعنی دار بود ($T=1/56<2$, $\beta=0/18$). با توجه به اینکه کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری اثر مستقیم معنی دار نداشت اما اثر غیرمستقیم آن از طریق ارزش درک شده معنی دار شد می‌توان نتیجه گرفت ارزش درک شده میانجی ارتباط بین کیفیت خدمات و وفاداری مشتری می‌باشد.

شکل ۲. مدل دوم ارتباط بین متغیرهای تحقیق در حالت استاندارد

شکل ۳. مدل ارتباط بین متغیرهای تحقیق در حالت معنی داری و شاخص های برآذش مدل

تأثیر مستقیم کیفیت خدمات روی رضایت در ک شده بیمه گذاران مثبت و معنی دار ($\beta=0.69$, $T=8/49$) بوده و فرضیه اول تحقیق پذیرفته می شود. تاثیر مستقیم کیفیت خدمات روی ارزش در ک شده بیمه گذاران مثبت و معنی دار ($\beta=0.83$, $T=34/60$) بوده و فرضیه دوم تحقیق پذیرفته می شود. اثر مستقیم رضایت در ک شده بیمه گذاران روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود ($\beta=0.26$, $T=2/89$) و فرضیه سوم تحقیق پذیرفته می شود. اثر مستقیم ارزش در ک شده روی وفاداری مشتری مثبت معنی دار بود ($\beta=0.09$, $T=2/09$) و فرضیه چهارم تحقیق پذیرفته می شود. اثر مستقیم کیفیت خدمات در ک شده روی وفاداری مشتری ($\beta=0.16$, $T=1/09$) معنی دار نبود اما تاثیر غیر مستقیم کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری مثبت و معنی دار بود ($\beta=0.62$, $T=3/30$) و فرضیه پنجم تحقیق پذیرفته می شود. تاثیر غیر مستقیم کیفیت خدمات روی وفاداری مشتری از طریق ارزش در ک شده مثبت و معنی دار ($\beta=0.44$, $T=2/87$) و از

طريق رضایت مشتری غیر معنی دار بود ($T=1/56$, $\beta=0.18$) و ارزش درک شده میانجی ارتباط بین کیفیت خدمات و وفاداری مشتری می باشد.

بحث و نتیجه گیری

توسعه وفاداری مشتریان خصوصاً در صنایع خدماتی نظیر صنعت بیمه دارد، ارتقاء ارزش درک شده مشتریان و بهبود کیفیت رابطه با مشتریان هستند. در واقع ارزش بالای درک شده و کیفیت مطلوب رابطه با مشتریان در صنعت بیمه منجر به وفاداری بیشتر مشتریان میگردد. بر این اساس، در تحقیق حاضر به بررسی تأثیر ارزش درک شده و کیفیت رابطه به طور کلی بر وفاداری مشتریان و به طور جزئی بر ابعاد وفاداری مشتریان در بیمه سلامت پرداخته شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق نشان داد که به طور کلی ارزش درک شده و کیفیت رابطه تأثیر معنی دار مثبتی بر وفاداری کلی مشتریان بیمه سلامت دارد. ضرایب مسیر مدل تحقیق حاکی از تأیید این موضوع است که ارزش درک شده مشتری تأثیری دو برابر مثبت تر از کیفیت رابطه بر سطح وفاداری مشتریان بیمه سلامت دارد. بر این اساس، هر چقدر مشتریان ارزش بیشتری نسبت به خدمات بیمه دریافت کنند و کیفیت رابطه مطلوبتری نیز بین بیمه و مشتریان برقرار گردد، مشتریان وفادارتر میشوند. مدیران ارشد بیمه‌ها و علی‌الخصوص بیمه سلامت باید بدانند که درنهایت ایجاد ارزش خالص برای مشتری، یعنی ارائه ارزشی که از دیدگاه مشتری ارزش است، یعنی خدمت افزودهای که در ذهن مشتری و نه ذهن مدیران بیمه به عنوان ارزش ادراک میشود، پایه و اساس وفاداری است. در پی ارزشزایی واقعی برای مشتری قوت بخشیدن به عناصر کیفیت رابطه یعنی اعتماد، تعهد و رضایت مشتری موجب بهبود وضعیت وفاداری خواهد شد. علاوه بر این نتایج حاکی از آن است که ارتباطات نه تنها بر روی رضایت مشتری بلکه به طور مستقیم بر روی وفاداری آنها نیز تأثیرگذار است. رابطه بین رضایت و وفاداری مشتریان نیز تایید شد. همچنین، کیفیت ادراک شده از خدمات برروی رضایت مشتری، تأثیر مستقیم و بر روی وفاداری آنها به طور غیرمستقیم تأثیرگذار بوده است. کیفیت درک شده به طور قوی بر ارزش درک شده، رضایت مشتری و قصد خرید مجدد اثر می‌گذارد و این بیانگر این است که وقتی سازمان بیمه، کیفیت خدمات را بالا برند، ارزش درک شده، رضایت مشتری و وفاداری افزایش پیدا می‌کند. کو و همکاران (۲۰۰۹) نیز در پژوهش خود به نتایج مشابه دست یافته بودند با این تفاوت که در آنجا اثر کیفیت خدمات بر قصد خرید مجدد بسیار ضعیف ارزیابی شده بود. از این رو پیشنهاد می‌شود برای افزایش کیفیت درک شده، نیاز‌سنجدی‌های لازم برای شناسایی نیازها، خواسته‌ها، سلایق و علائق مشتریان انجام پذیرد. همچنین در باره کیفیت کالاهای موجود در سازمان بیم دقت بیشتری شود. افزون بر این، کیفیت و سرعت ارائه خدمات بهبود یابد. دیگر یافته‌ها حاکی از این است که ارزش درک شده بر رضایت مشتری اثر می‌گذارد. به عبارت دیگر، ارزش درک شده بالاتر می‌تواند به رضایت بیشتر مشتری منجر شود. افزون بر این، نتایج پژوهش بیانگر آن است که ارزش درک شده، رضایت مشتری و کیفیت درک شده، بر قصد خرید مجدد اثر می‌گذارند که اثر ارزش درک شده، بیشتر است و اثر رضایت مشتری و کیفیت درک شده در درجات بعدی قرار دارند. بر این اساس پیشنهادی زیر ارائه می‌شود:

برای افزایش ارزش درک شده، بین خدمات دریافت شده و هزینه پرداخت شده توسط مشتری، تعادل برقرار شود. در باره منافع استفاده از خدمات بیمه، اطلاع رسانی و فرهنگ سازی شود. همچنین قیمت‌ها به صورت منطقی، تعیین شوند و قوانین و سیاست‌های شرکت بیمه، شفاف و قابل درک باشند.

الف) انجام مطالعات نیازمندی برای شناسایی نیازها، خواسته‌ها، سلایق و علائق مشتریان

ب) قرار دادن معیارهای خرید و دقت بیشتر در تامین کالاها به گونه‌ای که کیفیت کالاهای موجود در شرکت بیمه بهینه شود.

ج) افزایش سرعت ارائه خدمات در شرکت‌های بیمه

د) ایجاد تعادل بین خدمات دریافت شده و هزینه پرداخت شده توسط مشتری و تعیین قیمت‌ها به صورت منطقی و منصفانه

ه) اطلاع رسانی و فرهنگ سازی منافع استفاده از خدمات شرکت بیمه، در مقایسه با فروشگاه‌های سنتی

و) ایجاد شفافیت در قوانین و سیاست‌های شرکت بیمه به گونه‌ای که برای مشتریان، قابل درک باشد.

۱) بازنگری در بعضی فرایندهای ارائه خدمت به مشتری علی‌الخصوص در زمینه اعتبارات و سرعت بخشیدن به روندهای بیمه‌ای.

۲) همکاری بیمه با بیمه تامین اجتماعی و طراحی محصولات بیمه‌ای جدید با نرخ‌های جذاب تر از بازار بیمه فعلی.

۳) تحلیل نقاط ضعف در ارائه خدمات بیمه الکترونیک و بهبود مستمر آن از نظر امنیت، ویژگیها و امکانات جدید، کاربری آسان و سرعت.

۴) راه اندازی باشگاه وفاداری مشتریان و استفاده از سیستم پله‌ای و ارائه مشوق‌ها، قرعه کشی‌ها و جوایز ویژه برای استفاده بیشتر از خدمات بیمه الکترونیک.

۵) ایجاد سیستم یکپارچه و استفاده از رویکرد CRM، شناختن مشتریان و طراحی خدمات شخصی‌تر برای گروه‌های مختلف مشتریان.

۶) استفاده از نیروی انسانی آگاه نسبت به تمامی فرایندهای بیمه و با توان ارتباطی بالا در تمامی شعب.

۷) پیش‌بینی چگونگی عکس العمل به نارضایتی‌های بالقوه مشتریان و رسیدگی به نارضایتی‌های ایجاد شده در کوتاه‌ترین زمان.

منابع

- ۱- جعفری نیا، سعید، شفیعیان، علی اکبر، افسار نژاد، علیرضا(۱۳۹۱). بررسی عوامل موثر بر وفاداری مشتریان؛ مطالعه موردی در بانک کشاورزی استان ایلام، فصلنامه علمی- ترویجی مطالعات منابع انسانی، سال دوم، شماره پنجم، پاییز ۹۱.
- ۲- حاجی کریمی، ع. (۱۳۸۴). عوامل موثر بر وفاداری مشتریان به مارک تجاری، مجله پیام مدیریت، شماره ۱۵ و ۱۶
- ۳- حاجی کریمی، عباسعلی، حمیدی زاده، محمدرضا، منصوری، طبیبه (۱۳۹۲). بررسی و تحلیل تاثیرات عدالت ادراک شده بر تمایلات رفتاری مشتریان و کیفیت خدمات ادراک شده، پژوهش نامه مدیریت تحول، سال پنجم، شماره ۹، بهار و تابستان
- ۴- حقیقی مهدی، اکبری مسعود، لالیان پور، (۱۳۸۹)، " عوامل موثر بر وفاداری بیمه گذاران(مورد مطالعه: شرکت بیمه ایران)"، فصلنامه صنعت بیمه، سال بیست و پنجم، شماره ۱، شماره مسلسل ۹۷، صفحات ۷۵ تا ۹۵
- ۵- حقیقی نسب منیژه ، یزدانی حمید رضا، (۱۳۹۱)، " تاثیر عوامل آمیخته بازاریابی و تصویر شرکت بر ارزش ویژه برنده ربخش نرم افزاری صنعت فناوری اطلاعات" ، فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات بازاریابی نوین، جلد ۲ شماره ۴ صص ۱۹۵-۱۸۲
- ۶- حقیقی، محمد، حسینی، حسن، اصغری اهری، حامد، آرین، ابوالفضل و دریکنده، علی(۱۳۹۱). بررسی تاثیر تاکتیک های بازاریابی رابطه ای بر وفاداری مشتریان از منظر مشتریان شرکت ایرانسل. فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات بازاریابی نوین. سال دوم، شماره چهارم، شماره پیاپی (۷) زمستان ۱۳۹۱. صص ۶۲-۴۴
- ۷- حمیدی زاده محمدرضا، غمخواری سیده معصومه(۱۳۸۸)، " شناسایی عوامل موثر بر وفاداری مشتریان بر اساس مدل سازمانهای پاسخگوی سریع، پژوهشنامه بازارگانی ، ۱۳(۵۲) صص ۱۸۷-۲۱۰
- ۸- خاکی غلامرضا (۱۳۸۴). "روش تحقیق با رویکردی به پایان نامه نویسی "، چاپ ششم، تهران: انتشارات بازتاب، ص ۱۱۱-۱.
- ۹- دادخواه محمد، (۱۳۸۸) ، مشتری مداری، انتشارات شهرآشوب، چاپ ششم، تهران، مرکزآموزش علمی - کاربردی و فرهنگ و هنر واحد ۳۸ تهران.
- ۱۰- رحیم نیا فریبرز، فاطمی سیده زهرا، (۱۳۹۱)، " تأثیر ارزش ویژه برنده مبتنی بر مشتری بر تصویر برنده در بین هتل های ۵ ستاره استان خراسان رضوی، تحقیقات بازاریابی نوین، ۲ (۴) ، ص ص ۷۳-۹۱
- ۱۱- رنجبریان بهرام، رشید کابلی مجید، یاوری زهرا ، حقشناس اصغر، (۱۳۸۱) "بررسی رضایت مشتری از کیفیت خدمات پس ازفروش مورد مطالعه : شرکت زیراکس در استان اصفهان"، فصلنامه پژوهشنامه بازارگانی، شماره ۲۵ ، ص ص ۱۴۵-۱۲۷
- ۱۲- ملکی آناهیتا ، دارابی ماهان، ۱۳۸۷ "روش‌های مختلف اندازه گیری رضایت مشتری" ماهنامه مهندسی خودرو و صنایع وابسته، شماره ۳، سال ۱، ص ص ۲۷-۳۲

Kim, C., Zhao, W., & Yang, K. (۲۰۰۸). "An empirical study on the integrated framework of e-CRM in online shopping: Evaluation the relationship among perceived value, satisfaction, and trust based on customers' perspectives". Journal of electronic Commerce in Organization ۶(۳): ۱-۱۹ .

Liang, C., & Wang, W. (۲۰۰۴). "Attributes, benefits, customer satisfaction and behavior al loyalty- an integrative research of financial services industry in Taiwan ."Journal of Service Research ۴(1): ۴۰-۵۲ .

Nyaseda, C. (۲۰۱۰). "The effectiveness of celebrity endorsed advertising".

Dissertation for doctor of business administration. Alliant International University.
۲۵-۹۰.

Prior, Daniel D. (۲۰۱۳). "Supplier representative activities and customer perceived value in complex industrial solutions". *Industrial Marketing Management* ۴۲: ۱۱۹۲-۱۲۰۱.

Richards, K. A., Jones, E. (۲۰۰۸). "Customer relationship management: finding value drivers". *Industrial Marketing Management* ۳۷: ۱۲۰-۱۳۰.

Roberts, K., Varki, S., & Brodie, R. (۲۰۰۳). "Measuring the quality of relationships in consumer services: an empirical study". *European Journal of Marketing* ۳۷(۱/۲): ۱۶۹-۹۶.

Stokes, D., & Lomax, W. (۲۰۰۲). "Taking control of word of mouth marketing: the case of an entrepreneurial hotelier". *Journal of Small Business and Enterprise Development* ۹(۴): ۳۴۹ - ۳۵۷.

Van Bruggena, T., Gerrit H., Kackerb, M., & Nieuwlaat, C. (۲۰۰۵). "The impact of channel function performance on buyer-seller relationships in marketing channels ". *Intern. J. of Research in Marketing* ۲۲: ۱۴۱-۱۵۸.

Vasudevan, H., Gaur, S., & Shinde, R. K. (۲۰۰۶). "Relational switching costs, satisfaction and commitment a study in the Indian Manufacturing context". *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics* ۱۸(۴): ۳۴۲-۳۵۳.

Vera, J., & Trujillo, A. (۲۰۱۳). "Service quality dimensions and superior customer perceived value in retail banks: An empirical study on Mexican consumers". *Journal of Retailing and Consumer Services* ۲۰: ۵۷۹-۵۸۶.

Wirtz, J., & Chew, P. (۲۰۰۲). "The effects of incentives, deal proneness, satisfaction and tie strength on word-of-mouth behavior". *International Journal of Service Industry Management* ۱۳(۲): ۱۴۱ - ۱۶۲.

Yoo, M., & Bai, B. (۲۰۱۲). "Customer loyalty marketing research: A comparative approach between hospitality and business journals". *International Journal of Hospitality Management* ۳۳: ۱۲- ۲۴.

Zhang, X., & Feng, Y. (۲۰۰۹). "The impact of Customer Relationship Marketing Tactics on Customer Loyalty within Swedish mobile telecommunication industry". Master program in international marketing, Halmastad University: ۱۵-۱۷.